

Com vaig trobar dos pobles pre-romans amagats a la Vall de Castellbò

Autor: Carles Udina

Data de publicació: 02-08-2022

Carles Udina ens exposa els resultats de la seva recerca de camp al llarg dels anys dedicats a l'excursionisme per la Vall de Castellbò.

A finals dels 60', des del CEC (Centre Excursionista de Catalunya), a Sant Joan de l'Erm, l'Anselm Mitjana de Sant Andreu de Castellbò, va ensenyar a Carles Udina un camí "molt important", en el tram de prop de 5 quilòmetres entre la carretera de Castellbò i les pistes d'esquí nòrdic (el coll de Leix), un camí que s'estava perdent des de la construcció de la nova carretera, el 1950.

Ja als 2000s va pensar en recuperar-lo perquè estava totalment esborrat pel creixement de pins de més de 50 anys. El 2008 la meitat superior (de cotes 1300 a 1700) va trobar referències històriques documentades des del any 912, que justificaven la toponímia actual derivada del íbero-basc (per exemple, el coll de Leix era el "collo de Elesxo"). Però, sobretot, el fet que era el camí principal de trànsit durant l'edat mitjana de l'Alt Urgell i el Segre, cap a l'Alt Pallars sobirà, l'Aran i Occitània. Alhora, les mines de ferro i els forns de l'entorn constataren la seva existència en l'Edat de ferro; i els dolmens ben pròxims, el seu ús des de l'Edat de pedra (Neolític), ja fa més de 5 000 anys.

Realment era important i només el començament, perquè al seguir investigant cap a la part baixa, l'any 2013 van aparèixer uns impressionants murs de contenció de pedra seca a les cotes 1.023, 1.038 i 1.050 metres, juntament amb les restes d'un pont de pedra i fusta. El 2 de novembre, a 150 metres a l'est del camí trobà innumerables restes de murs de pedra amagades per l'exuberant vegetació del que no podia ser altra cosa que dos pobles. Finalment, el 2016 es va trobar un document d'Arnau Mir de Tost del 28 de desembre del 1033 que aportava el nom dels dos pobles: la "Llacuna sobirana" i la "Llacuna jussana". També d'un pont romànic que no era visible, ja que s'havia emprat com encofrat en la construcció de la carretera el 1950.

Encara més: a finals de setembre del 2015, en Joan Giró d'Aubet li explicà que el seu avi li havia parlat d'un Hospital militar de la Guerra civil als voltants del coll de Leix. Udina coneixia l'indret pam a pam, així que va tardar poc a rastrejar la zona i trobar-lo, així com també posteriorment trobà documents que en parlaven, però sense saber-lo situar.

Tota aquesta conferència ha sigut explicada al detall als números 372, 379, 380, 401 i 402 de la revista "Excursionisme" (digitalitzats i de lliure disposició a la pàgina personal de Carles Udina: <https://www.sistemaconceptual.org/planificacio-territorial/>).